

Mette elsőnek az ún. népegyház problémáját vizsgálja, amely törékeny lábakon áll. Új valláspedagógiai elgondolást kell tehát kidolgozni, a hangsúlyt a diaszporában élő egyházra kell helyezni. A második részben tételeket állít fel, amelyek elősegíthetik, hogy az egyház közeledjék a távolállókhoz, mert — észrevétlenül is — sokszor távolodott el az emberektől.

Friedberger könyvének kb. egyharmada összképet kíván nyújtani a távolállók problematikájáról. Majd a „közösségépítés új útjait” tárgyalja, a „gyalogos (személyes megközelítés) pasztorációtól” kezdve egészen a „nehéz dióig” (esküvő nélkül együttélők, újra házasodottak stb.) és a népmisszióig. Kitér arra is, hogy mennyit segíthet a közösség, amelyik valóban otthon nyújt a keresőknek; elemzi a vasárnap, a család stb. szerepét a lelkipásztorkodásban.

Wieh még inkább a gyakorlati szempontokat veszi sorra. Alapelve: ébredjen tudatára az egész egyházközség, hogy nem várhat pusztán másoktól lelki szolgáltatásokat, részt kell vállalnia az örömhír hirdetésében. Rámutat, hogy milyen lehetőségek nyílnak ennek a lelkületnek kiépítésére az egyházközségen belül, mit kell tenni egy átfogóbb szinten. Missziós jelleget kell öltetnie a bérmlákozókak, szülőket, munkatársakat érintő katekézisnek.

Az említett könyvek a német nyelvtérületen íródtak. Ennek ellenére rendkívül hasznosak lehetnek Európa egyéb országaiban is, hisz mindenütt égetően szükség van arra, hogy újra evangelizáljuk az egyre nagyobb számú távolállókat.

Benkő Antal

Szabó Ferenc: Lélekben és igazságban. Tanulmányok és vallomások, Topográfia Ugo Detti. Róma 1986. 510 o.

A szerző nagy szolgálatot tesz a könyvvel, mert a hazai és külföldi folyóiratokban megjelent fontosabb cikkei, állásfoglalásait gyűjtötte össze, amelyekben a teológia, filozófia és irodalom különféle területeivel foglalkozik. A „Vallomások” című részben — visszatekintve azokra az egyéniségekre, akik szellemi-lelki fejlődését befolyásolták — saját teológiai gondolkodásába, irodalmi alkotó munkájába és spiritualitásába enged bepillantást. A teológiai napló nyomán érett gondolkodó és mély érzésű pápi egyéniség bontakozik ki előttünk. Kutatása nem szorítkozik csak az iskolai teológia vagy filozófia fogalmaira, hanem leszáll teremtő erejével az élet mélyébe, oda, ahol csak az irodalmi gondolkodás vagy a költői ihlet tudja megragadni a titok kimondhatatlan varázsát. Ebből a háttérből érthetjük meg a témák gondolatvilágát és azt a szeretettel mérlegelő korrekt eljárást, amellyel P. Szabó megrajzolja a különböző teológusok vagy filozófusok felfogását, témaköreit vagy éppen portréját. A magyar olvasó számára kisebb „képcsarnok” is ez a gyűjtemény, amely közel hozza a kor nagy gondolkodóit és párbeszédbe léphet velük.

Az első rész röviden összefoglalja azt a módszert, amellyel P. Szabó — Teilhard nyomán — teológiai és filozófiai témákról gondolkodik: A Teremtő — létet adva — cselekvőkké tette a dolgokat és az embereket, éppen ezért a haladás soha sem lehet az Isten vetélytársa. Ernst Jüggellel vitatkozva rámutat a katolikus istentan korlátaira, óv egy új gnóztistól és elvezet Varillon nyomán az alázatos isteni szeretetre, amely Jézus Krisztus emberi szívén át van jelen a világban.

A Feltámadottban pedig a Pantokrator kozmikus víziója bontakozik ki. „A Lélek nem helyettünk cselekszik, hanem velünk.”

Nagyon aktuális a keresztény hazaszeretetről szóló rész: felfedi Illyés Gyula gondolatainak bibliai alapját és a Himnusz könyörgésének kollektív büntudatát. Melyik nemzet fia merne így írni és gondolkodni nemzete létéről és sorsáról?

A marxizmus és kereszténység közötti párbeszéd világos megkülönböztetései is útmutatók: megadják a keresztény vonalvezetés és megszgyéjt.

Az első rész végén három nagy teológus művét méltatja: P. Rahner-nél kiemeli, hogyan lehetséges a Lélek megtapasztalása az élet leghétköznapiabb eseményeiben,

élményeiben is. — P. de Lubac írásainak jellemzője a nyitott magatartás, amellyel rendszeresen és rokonszenvvel tanulmányozza a katolicizmustól távolabb eső eszméket, hogy felfedezze bennük a rejtett igazságot és védelmezze a kibontakozó jót, anélkül, hogy előárulná a keresztény hit lényegét vagy a keresztény sajátosságát. — Külön örülhetünk, hogy P. Szabó velősen összefoglalja, méltatja és kritikusan elemzi Hans Urs von Balthazar hatalmas művét: a *Herrlichkeit és a Theodramatik* öt impozáns kötetét. Hiteles és szakszerű ismertetést kapunk korunk nagy teológusának eredeti tételeiről.

A filozófiai részben legértékesebb és leghasznosabb olvasmány „Bergson útja az evangéliumok Krisztusa felé”. Bergson az életet a szellem hordozójaként fogta föl. Szerinte az időtartam nem héraldeitoszi folyam, hanem olyan változás, mely megmaradásból és új teremtésből tevődik össze. A fejlődő világegyetem életlendülete teremtő energia, és valamiképpen szellemi természetű. Isten a szeretet, a kiáradó, szabadon szökellő jóság, teremtő lendület: olyan lényeket teremt, akik méltók arra, hogy szerethesse őket. Bergson a katolicizmusban a judaizmus beteljesedését látta. Meglátásait követő katolikus gondolkodók érdeme, hogy a század elején új szellemi reneszánsz indul el a bölcséletben.

Az irodalmi részben megcsodálhatjuk Babits „csillagait”, amint egy küzdelmes, kálváriás hitben találkozik a keresztén fűgő Krisztussal; továbbá azt is, hogy miképpen hozza szintézisbe az ellentéteket, amikor a katolikumot, a teljességet keresi. Nem olvashatjuk meghatódás nélkül Gabriel Marcel szeretetteljes gondolkodásának filozófiáját: „Az egyenlőség egocentrikus: állítom, hogy egyenlő vagyok veled; a testvériség heterocentrikus: ha testvérem vagy, nemcsak tőlem különbözök ismerlek el, hanem még annak is örülök, ha különb, felsőbbrendű vagy. Számtalan ideológus tévedése ez volt: nem látták, hogy egyedül a testvériség irányul az emberi lényegre, míg az egyenlőség csak a jogokra vonatkozik.” — Mounier hite és hősi humanizmusa után Gilbert Cesbron tanúságtételét emeli ki a szerző. Ez a rész a Teremtés dicséretével zárul, amelyben P. Szabó Weöres Sándor és Juhász Ferenc arcképéhez ad néhány jellegzetes vonást. „Az Istenbe olvadó ember számára nincs többé kívánatos és nem-kívánatos, nincs többé semmiféle fokozat; mindent végtelenül és kívánság nélkül szeret.”

Szabó Ferenc nemcsak őszinteségével ragad meg bennünket, hanem nyíltságával is: betekintést nyerünk egy író, teológus és szerzetes pap problémáiba.

Németh József

Ó meg én. Bossis Gabriella naplója I—II. A magyar fordítást átdolgozta és sajtó alá rendezte Máté János. „Eola” könyv-, művészeti és zeneműkiadó, Bécs, 1986. 780 o.

Gabrielle Bossis (1874—1950) francia színésznő lelki feljegyzései különféle fordításokban már évtizedek óta ismertek a magyar olvasók körében. Máté János most egy olyan szöveget kínál fel, amellyel az eredeti „Élő tanítás értelmét, tartalmát és mondanivalóját” akarja hitelesen közvetíteni „a magyar gondolkodásmódnak megfelelően”. Úgy gondoljuk, célját sikerült elérnie: a bensőséges párbeszédok során Jézus és partnere „magyarul” szólalnak meg.

„Az életszentség új formáira van szükség” — hallja egyszer Gabriella az Úr szavait. Az új formák egyike kétségtelenül az a „hétköznapi misztika”, amelybe — a kegyelmi élet „normális” kibontakozása eredményeképp — minden keresztény életnek bele kellene nőnie. Gabriella esetében ez sajátos Krisztus-misztikát, szenvedés-misztikát és — részben — a hagyományos jegyes-misztikát jelenti. Beszélgető partneré mindig Jézus, a megtestesült Ige; a konkrét élethelyzetek mindig az Üdvözítő szenvedésével való azonosulásra készítik, a Titokzatos Testében győtrődő Krisztus engesztelését, vigasztalását sürgetik. Az Úr sokszor „atyai” Gabriellával, „kislányának, szegénykémmek” nevezi, de megjelennek kapcsolatukban a jegyesi viszony jellemzői